

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Nr 4 december 2009

LantbruksInfo

Foto: Ylva Berry

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22067
104 22 Stockholm

Tel: 08-785 40 00 (vxl)
Fax: 08-650 77 40
Besök oss gärna på
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Redaktion: Karin Joelsson, Mette
Kjöbek Petersen, Rose-Mari Åkerström
Ulrika Geber (ansvarig utgivare)

Tryckeri: Åtta.45 2009
ISSN 1651-8454

I detta nummer kan du bland annat läsa om:

Fiskefrämjandet Stockholms skärgård får 5,5 miljoner

Renare vatten i Stavbofjärden

Livsmedelsföretagare i primärproduktionen

Öppen skärgård året om

Satsningar i skärgården

Information om rådgivning och kurser

Lantbruksledaren

Såväl lantbrukspressen som dagstidningarna har under den senaste tiden rapporterat om det svåra läget för utbetalningarna av gårdsstöd, miljöersättningar och kompensationsbidrag samt stöd för odling av protein- och energigrödor. Förseningen av utbetalningarna har sammanfallit med det pressade ekonomiska läget många lantbrukare redan befinner sig i. Anledningen till förseningen är att Jordbruksverkets stora inventering av jordbruksmarken har dragit ut på tiden och att det finns ett krav på att en brukares samtliga block måste vara färdiginventerade innan en utbetalning kan ske. Både Jordbruksverket och länsstyrelserna har satt till alla klutar för att så många lantbrukare som möjligt ska få sina pengar före årsskiftet. Gå gärna in och titta på ”Mina sidor” på Jordbruksverkets webbsida för att se hur din egen ansökan ligger till.

Detta nummer av LantbruksInfo har skärgården som tema. Skärgården är en viktig resurs i Stockholms län samtidigt som skärgårdsborna står inför många utmaningar. Landsbygdsprogrammet är ett viktigt verktyg för att stödja utvecklingen och möta utmaningarna. Länsstyrelsen har nyligen tillsatt en skärgårdssamordnare Amanda Palmstierna som ska arbeta med hela länsstyrelsens skärgårdsarbete. I vår intervju med Amanda lyfter hon bland annat fram de

grundläggande frågorna som gör det möjligt att ha en bra vardag i skärgården och vårt uppdrag att förvalta skärgårdens speciella kulturlandskap.

Under 2009 genomfördes den så kallade hälsokontrollen av EU:s jordbrukspolitik, som resulterade i en fokusering på ett antal områden. Utifrån dessa har Sveriges regering föreslagit förändringar i Landsbygdsprogrammet som väntas bli beslutade av EU-kommissionen vid årsskiftet. Landsbygdsprogrammets budget förstärks därmed sammanlagt med 1 573 miljoner kronor för perioden 2010-2013 genom omfördelning av medel från jordbruksstöden (moduletering), outnyttjade medel från gårdsstödet och med tillskott genom EU:s återhämtningsplan på grund av den ekonomiska krisen. Dessutom finns det outnyttjade medel för miljöersättningarna. Flera nya ersättningar för biologisk mångfald och minskad övergödning införs inom utvald miljö. Landsbygdsprogrammet förstärks också inom satsningen Matlandet. Läs mer om satsningarna i detta nummer av LantbruksInfo och på Länsstyrelsens webbsida www.ab.lst.se, under ”detta gör vi” lantbruk och landsbygd.

Ulrika Geber
Lantbruksdirektör

Kontrollverksamheten 2009

Lantbruksenheten har under 2009 utfört drygt 200 fältkontroller. Dessa innefattar både arealbaserade kontroller, djurbaserade kontroller samt tvärvillkorskontroller. Åtta fältkontrollanter har varit ute i hela Stockholms län och genomfört kontrollerna. Samtliga kontrollanter är nöjda med de kontakter och bemötanden som de har haft vid fältbesöken i år, med ett fåtal undantag. Vi är medvetna om att vissa lantbruksföretag ofta får besök från olika myndigheter, men vår förhoppning är ändå att fältkontrollerna även framöver skall kunna utföras säkert och med den eventuella hjälp från brukaren som krävs.

De som har haft fältkontroll i år har fått ett kontrollresultat utskickat. Ibland är dessa kontrollbrev, som Jordbruksverket har utformat, svåra att tolka. Ni bör då kontakta någon av oss på lantbruksenheten, så hjälper vi er med eventuella frågor. Om ni har synpunkter på kontrollen skall ni skicka in synpunkterna skriftligt senast tio dagar efter mottaget kontrollbrev. Anser ni fortfarande att resultatet är felaktigt, efter att Länsstyrelsen svarat på synpunkterna, så har ni möjlighet att överklaga kommande utbetalningsbeslut. Överklagan skall skickas till Länsstyrelsen men det är Jordbruksverket som beslutar i ärendet.

I år har vi precis som tidigare funnit de största avvikelserna i betesmarkerna. Förklaringen till detta kan

vara flera, men givetvis har de nya trädräkningsreglerna samt den pågående, och ej ännu färdiga, inventeringen av all Sveriges jordbrukmark haft en inte obetydlig inverkan.

Johannes Tykesson

**Ny webbplats på
Jordbruksverket**

Under hösten har Jordbruksverket lanserat sin nya webbsida, www.jordbruksverket.se, och en ny logotype.

Nytt för den nya webbsidan är bland annat funktionen ”Mina sidor”, där alla landsbygdsföretagare med giltig e-legitimation kan få tillgång till diverse uppgifter som rör företaget. Från ”Mina sidor” går det till exempel att söka stöd, registrera djur och följa ärenden. Det går också att göra ändringar av adress eller bankkonto samt att ge en konsult fullmakt att använda Jordbruksverkets e-tjänster.

Jordbruksverkets kundtjänst nås på telefon 0771-223 223.

Gårdsstöd och övriga ersättningar

Delutbetalningen den 28 oktober

Betydligt färre brukare än normalt kom med i årets delutbetalning på 65 procent av den ansökta ersättningen för miljöersättningarna och kompensationsbidraget. Anledningen till detta är helt och hållet kravet på att en brukares samtliga block måste vara färdiginventerade innan utbetalningen och är ingenting länsstyrelsen har kunnat påverka. Årets delutbetalning var på 18,2 miljoner kronor jämfört med 29,3 miljoner kronor 2008, då ca 95 procent av länets brukare var med i delutbetalningen.

Kommande utbetalningar

Jordbruksverket har nu släppt på kravet att en brukare måste vara färdiginventerad för att kunna gå med i en utbetalning. Detta innebär att länsstyrelsen räknar med att kunna betala ut till väsentligt fler brukare vid nästa miljöersättningsutbetalning, kompensationsutbetalning och gårdsstödsutbetalning.

Miljöersättningar och kompensationsbidrag

- 29 december
- 15 januari
- 29 januari
- 26 februari, och så vidare

Gårdsstöd

- 22 december

därefter löpande veckovis från och med vecka 2.

Utbetalningen av **Proteingrödor** och **Energigrödor** är planerad till slutet av året.

Handjursbidrag

SJV planerar att göra en delutbetalning av handjursbidraget för 2009 den 29 december och en slututbetalning våren 2010.

Växelkursen för direktstöden 2009 är fastställd till 1 euro = 10,2320 kronor

Preliminär plan för SAM-ansökan 2010

Sista ansökningsdag för 2010 års SAM-ansökan är preliminärt den 22 april. Senareläggningen beror på att Jordbruksverket vill kunna erbjuda lantbrukarna fullständiga och korrekta uppgifter till SAM-ansökan 2010 efter inventeringen.

Utskicket av SAM-ansökan är planerad till vecka 10. När öppningen av SAM-internet kommer att ske är ännu inte bestämt.

Mer information om SAM-ansökan kommer i nästa nummer som är planerat till mitten av mars. Till dess kan ni få uppdaterad information via jordbruksverkets webbsida www.jordbruksverket.se.

Viveka Appeltofft

Ändring av Landsbygdsprogrammet och uppdatering av genomförandestrategierna inför 2010

Mot bakgrund av bland annat den så kallade hälsokontrollen har regeringen beslutat att Landsbygdsprogrammet ska ändras inför 2010. Förändringarna i programmet syftar till att möta olika utmaningar i EU; klimat, förnybar energi, vattenkvalitet, biologisk mångfald, omstrukturering av mjölksektorn, bredband och för Sverige Matlandet. Förslaget till programändring är beslutat av regeringen och överlämnat till EU-kommissionen. Kommissionen fattar beslut om godkännande vid årsskiftet.

Avsikten med de medel som tillförs programmet, 1 573 miljoner kronor, är att de ska utgöra förstärk-

ningar/nysatsningar utöver de resurser som i dag avsätts för de aktuella områdena i Landsbygdsprogrammet. Länsstyrelsen kommer även att tillföras medel för insatser inom Matlandet och Greppa Näringen. Tilldelade medel inom Greppa Näringen ska användas för klimat och vattenkvalitetsinsatser.

Länsstyrelsens genomförandestrategi kommer därför att uppdateras inför 2010. Den ska inför nästa år innehålla information om hur Länsstyrelsen avser att arbeta med de nya utmaningarna och hur de nya satsningarna ska genomföras.

Sven-Erik Svensson

Foto: Rose-Mari Åkerström

Fiskefrämjandet Stockholms skärgård får 5,5 miljoner

Den ideella föreningen Fiskefrämjandet Stockholms skärgård har tilldelats 5,5 miljoner i EU-medel att använda fram till 2013. Anledningen är att Fiskeriverket har beslutat att fastställa föreningens verksamhet som ett prioriterat område inom ramen för Europeiska fiskerifonden 2007-2013. Fiskefrämjandet Stockholms skärgård verkar för att utveckla fisket i Stockholms skärgård, inklusive Östhammars kommun.

Som länsfiskekonsulent tycker jag beskedet är mycket glädjande och jag tror att det finns goda möjligheter att hitta en nationell medfinansiering i de åtgärdsinriktade havsmiljömedlen som regeringen har beslutat om.

Bakom Fiskefrämjandet Stockholms skärgård står Stockholms stad, Skärgårdsstiftelsen, Östra Svealands fiskevattenägarförbund, Stockholms läns fiskareförbund, Sportfiskarna region Stockholm Stockholms-

distrikt samt Sveriges organiserade fiskeguider.

Länsstyrelsen i Stockholm har varit initiativtagare till Fiskefrämjandet men nu är det organisationernas uppgift att omsätta de fördelade medlen i bra verksamhet.

Ett fiskeområde kan liknas vid Landsbygdsprogrammets Leaderområden, men med inriktning på fiske.

Henrik C Andersson
08-785 40 55

Ingen kan göra allt, men alla kan göra något

Ute är det en klar och kall dag i slutet av september, men inne i bygdegården i Hölö sjuder det av intensiva samtal. I salen sitter ett 30-tal personer; fastighetsägare, lantbrukare, representanter från LRF både lokalt och regionalt i Mälardalen, tjänstemän och politiker från Södertälje kommun, konsulter och tjänstemän från Länsstyrelsen utspridda i små och stora grupper.

Samtalen kretsar kring frågorna hur och med vad vi ska gå vidare i vår gemensamma strävan mot renare vatten i Kyrksjön, Lillsjön, Skillebyån och Åbyån inom projektet ”Verktyg för ett renare vatten i Stavbofjärden”. Dessa sjöar och åar är idag övergödda i det landområde vars vatten rinner till Stavbofjärden med vattenutbyte med Östersjön.

– Det här är ett bra sätt att samarbeta. Eftersom markägare, LRF, kommunen och Länsstyrelsen är med är många bitar på plats, vilket gör att vi kan jobba effektivt och spara resurser, säger Anita Wennberg, ordförande i LRF:s kommungrupp i Södertälje.

Gruppernas summering av diskussionerna då dagen lider mot sitt slut resulterar i att tre arbetsgrupper bildas. En arbetsgrupp vill arbeta med anläggning av våtmarker för att fånga upp näringen från åkermarken. Den andra gruppen vill bilda ett så kallat vattenråd för att arbeta vidare med hur åtgärderna inom jordbruket kan optimeras och hur arbetet framöver bäst kan organiseras. Den tredje gruppen vill arbeta med ”Enskilda avlopp i kretslopp”. Med ”Enskilda avlopp i kretslopp” kan näringen i avloppet på ett säkert sätt komma ut på åkrarna och sluta matens kretslopp.

En dryg månad senare är det kall början av november, de första snöflingorna på morgonen har smält

till kallt regn. I Stadshuset i Södertälje sitter delar av arbetsgruppen för vattenråd tillsammans med representanter från de andra grupperna för att stämna av vad som är på gång och dra upp riktlinjerna inför det framtida arbetet. En interrimarbetsgrupp bildas som i vår ska kalla till ett öppet möte för att bilda vattenråd för alla som är intresserade av att arbeta för ett renare vatten i området.

Våtmarksarbetsgruppen håller på att anlita en konsult som ska hjälpa till med att se var det är bäst att till exempel anlägga våtmarker och hur man kan gå tillväga. En kurs om hur diken kan rensas optimalt, så att de fungerar så bra som möjligt samtidigt som så lite näring som möjligt läcker ut i vattnet, ska hållas den 24 november. En heltäckande markkartering kommer att sammanställas över området. Markkarteringen visar till exempel på vilka delar av åkermarken som är mest näringsrik och är därför ett mycket bra underlag för åtgärder.

De åtgärder som görs och kommer att göras inom projektet ”Verktyg för ett renare vatten i Stavbofjärden” bidrar till att nå flera av våra miljökvalitetsmål, främst Ingen övergödning, Hav i balans samt Levande kust och skärgård och Levande sjöar och vattendrag. Vi kan även nå en bit på väg mot God ekologisk status enligt Vattendirektivet. Och mottot vi tagit till oss i vårt fortsatta arbete är att ”Ingen kan göra allt, men alla kan göra något.”

Åsa Andreasson
Telefon 08-785 51 05

Är du livsmedelsföretagare i primärproduktionen?

Sedan årsskiftet 2008/2009 ansvar länsstyrelsen för kontrollen av primärproducenter av livsmedel. Med primärproduktion menas odling och skörd av livsmedel på gårdsnivå, det vill säga den produktion som sker i det första steget i livsmedelskedjan. Exempel på primärproduktion och primärprodukter är följande:

- odling, skörd och tvättning av grönsaker, kryddväxter, frukt och bär.
- odling, skörd och torkning av spannmål (spannmål till djurfoder omfattas ej).
- uppfödning av livsmedelsproducerande djur före slakt.
- fiske, odling och insamling av levande fiskeriprodukter, till exempel havs- och insjöfisk, kräfter, musslor, ostron och sniglar, inklusive slakt och rensning av fisk.
- jakt av frilevande och hägnat vilt inklusive avlivning, urtagning och transport till en vilt-hanteringsanläggning.
- plockning av vilda bär och svamp.
- mjölkning och förvaring av mjölk på gården.
- produktion, hantering och förvaring av ägg på gården.
- biodling och tillverkning av honung i anslutning till biodlingen.

Om du är livsmedelsföretagare och bedriver primärproduktion kan det vara aktuellt för dig att anmäla din verksamhet för registrering hos länsstyrelsen.

Särskild anmälningsblankett samt ytterligare information finns på Länsstyrelsens webbsida www.ab.lst.se, under veterinär och livsmedelskontroll. Registreringen hos Länsstyrelsen är kostnadsfri. Mer information om primärproducenter, lagstiftning och vägledning finns på Livsmedelsverkets webbsida www.livsmedelsverket.se.

För mer information

Lena Bäck, tel: 08-785 40 26, e-post: lena.back@lansstyrelsen.se

Elin Agnvall, tel: 08-785 43 90; e-post: elin.agnvall@lansstyrelsen.se

Linda Malmgren, tel: 08-785 43 92; e-post: linda.malmgren@lansstyrelsen.se

Sofie Norrman, tel: 08-785 43 96; e-post: sofie.norrman@lansstyrelsen.se

Lena Bäck

Kompetensutveckling – Skärgårdsjordbruk

Jordbrukets förändring under de senaste 50 åren har påverkat Stockholms skärgård. Antalet gårdar, djurhållare och djur har successivt minskat. En konsekvens har blivit en igenväxning i skärgårdslandskapet vilket bland annat hotar såväl biologiska som kulturhistoriska värden.

Länsstyrelsen initierade 2007 ett projekt med syfte att på olika sätt underlätta och förbättra förutsättningarna för djurhållning i skärgården. I länsstyrelsens rapport (2008:18) ”Betesdjur i Stockholms skärgård” framgår bland annat att Länsstyrelsens intentioner är att samarbetet med brukarna ska fortsätta. Ett önskemål var bland annat en mer efterfrågestyrd kompetensutveckling till djurhållare i skärgården. Förslag till kursinnehåll som nämndes i projektet var exempelvis:

- Får- och lammskötsel
- Nötköttproduktion
- Vinterlammhållning
- Utfodringskurser
- Beteskurser
- Rationella byggnadslösningar
- Vidareförädling av produkter från animalieproduktion
- Produktutveckling

Kom gärna med förslag på kursinnehåll, tider, platser med mera. För vidare information hör av er till Åsa Pettersson, 08-785 4932, på lantbruksenheten eller till Ylva Othzen, 08-785 5087, på kulturmiljöenheten.

Lars Carlsson

Öppen skärgård året om

Stockholms skärgård

Trots att Stockholm är den stad som vuxit mest sedan 1970-talet har dess skärgård haft stora problem med för låg befolkningstillväxt och befolkningsmängd som snarare avtagit eller stått stilla. Skärgården tampas med en stigande medelålder då de som i första hand väljer att bosätta sig i skärgården är i övre medelåldern, samtidigt som barnfamiljerna har ett motsatt flyttmönster. Bristen på arbete är ett problem i skärgården. Som skärgårdsbo idag är man vanligen mångsysslare. Männan arbetar huvudsakligen inom byggbranschen medan det ofta är svårare för unga och kvinnor att hitta en trygg försörjning. Idag finns det dock bättre möjligheter att vända den trenden

Öppen skärgård

För ett antal år sedan samlades en handfull verksamma skärgårdsaktörer som ville verka för en livskraftig och öppen skärgård året om. Tillsammans bildade de föreningen Öppen skärgård. För att få bli medlem skulle man bedriva en året-runt-verksamhet på en ö.

När Öppen skärgård hade varit verksam ett par år stod de inför ett vägval – antingen lägga ner eller satsa stort. De beslöt sig för det senare. Målet var att ena skärgårdens kommuner och samordna deras aktiviteter och satsningar på skärgården. Med detta mål i sikte bjöds alla kommuner och företagare in att bli medlemmar i Öppen skärgård, från Örskär i nord till Landsort i söder.

Bildandet av Visit skärgården

I samband med denna utökning av Öppen skärgård bildades ett helägt dotterbolag vid namn Visit skärgården AB. Bolagets huvudsakliga uppgift är att bedriva den kommersiella verksamheten. Första uppgiften var att starta upp en turistbyrå på Strandvägen i Stockholm och den 19 augusti 2008 invigdes skärgårdens första gemensamma turistbyrå.

Verksamheten har vuxit fort och idag har Visit Skärgården strax över 220 medlemmar. Medlemmarna är till exempel verksamma inom turism, bygg, transport, handel och utbildning och alla har samma övertygelse: en ökad besöksnäring ger ringar på vattnet, både i form av direkta arbetstillfällen för dem som till exempel driver ett vandrarhem, men också för dem som jobbar med exempelvis bygg och VVS då vandrarhemmet behöver underhållas och kanske till och med byggas ut.

Verksamheter idag

Föreningen Öppen skärgård ligger bakom en rad verksamheter och projekt inom olika områden. Med hjälp från bland annat Landsbygdsprogrammets projektstöd via Länsstyrelsen har de startat upp ett callcenter, Knutpunkt skärgård, på Möja i Stockholms mellersta skärgård. Målet med Knutpunkt skärgård var att bli en länk mellan turister som vill komma ut i skärgården och stugvärdar i skärgården.

Visit skärgården ligger även bakom ”ELD över hav och land” som firas den tredje helgen i oktober varje år. I år var det femårsjubileum och sammanlagt 14 företag deltog och tolkade elden på sitt eget vis. Av dessa 14 vandrarhem, restauranger och eventföretag hade 13 fullbokat!

Tack vare landsbygdsprojektet ”Öppen Skärgård året om” har Visit Skärgården under arbetsnamnet ”Skärgårdsakademien” kunnat utbilda besöksnäringen i Stockholms skärgård.

Det har till exempel handlat om att uppmuntra medlemmarna att gå samman och skapa upplevelsepaket som kan säljas via webben, visa hur företagarna kan öka tillgängligheten genom att erbjuda bokning på webben och om hur man ska bemöta medier. Öppen skärgård ser utbildning och kunskapsspridning som en avgörande faktor i arbetet med att komma ännu närm-

re målet en livskraftig öppen skärgård året runt.

– Det viktigaste i hela detta projekt har varit att få skärgården att samverka, våga samarbeta och testa nya utvecklingsmöjligheter, säger Bisse Alm, VD för Visit skärgården. Genom samverkan och kunskapsförmedling närmar vi oss ett av våra mål, att våra medlemmar ska bli skärgårdsambassadörer, menar Bisse. De representerar då i första hand sin egen verksamhet men har också kunskap om och möjlighet att representera grannverksamheten och skärgården i stort, fortsätter hon.

Framtiden

Inom en inte alltför avlägsen framtid önskar Öppen skärgård bland annat att skärgårdskommunerna har förenats i ett utvecklande samarbete, att det finns en webbplats för medlemmarna där jobb, bostäder och så vidare kan annonseras samt att Stockholms skärgård har en självklar roll när det gäller att marknadsföra Stockholm som turiststad. Framförallt önskar man att skärgården kan vara ett attraktivt alternativ för barnfamiljer som funderar på att flytta närmare naturen.

Slutord

Öppen skärgårds erfarenheter från två landsbygdsprojekt har varit mycket positiva och de upplever att Länsstyrelsen hela tiden varit behjälplig för att de skulle klara den rapportering och redovisning som krävs. Det stora problemet idag är att det är mycket svårt att hitta den offentliga medfinansieringen, menar Öppen skärgård. Nu hoppas de på att kunna driva utvecklande landsbygdsprojekt som får skärgården att överleva med enbart privata medfinansierare.

För att få veta mer om Öppen skärgårds verksamhet och aktiviteter, besök turistbyrån på Strandvägen eller kontakta Bisse Alm. Besök även webbsidan, www.visitskargarden.se.

Kontakt

E-post: info@visitskargarden.se
Telefon: 08-100 222

Lena Andersson
Projektledare för *Smak för Stockholm*

Foto: Karin Olsson

Ny skärgårdssamordnare

I september fick Länsstyrelsen en ny medarbetare, miljöutredaren Amanda Palmstierna. Hon ska i första hand arbeta med samordning av Länsstyrelsens skärgårdsarbete men även med miljömålssamordning.

Vad gäller skärgård arbetar Länsstyrelsen bland annat med att administrera olika stöd inom Landsbygdsprogrammet, verka för att det finns bostäder till rimliga priser, ge stöd till kommersiell service, pröva tillstånd för fiskodlingar och annan miljöfarlig verksamhet, besluta i jaktärenden och så vidare.

Amanda säger att länet nu kraftansamlar i skärgårdsfrågorna. I början av 2009 bildades ett skärgårdsråd med skärgårdens alla intressenter under ledning av Landstinget. Rådet kompletteras av en mindre exekutivkommitté med landshövding Per Unckel som ordförande. Frågor på agendan är den grundläggande samhällsservicen för boende och företag liksom hyresbostäder för nya generationer skärgårdsbor.

En av Amanda Palmstiernas arbetsuppgifter är att ta fram underlag till exekutivkommitténs arbete och att ordna möten för olika intressenter som behöver träffas. En stor utmaning i skärgården tycker Amanda är grundläggande frågor som rör näringsliv, service och bostäder, att helt enkelt göra det möjligt att ha en vardag i skärgården. Viktigt är också att förvalta det speciella, karga kulturlandskapet i skärgården, så att markerna inte växer igen.

Karin Joelsson

Satsningar i Skärgården

Företagare i skärgården bedriver ofta flera verksamheter som tillsammans ger företagets resultat. Samtidigt har skärgårdsföretagarna i stor utsträckning att ta hänsyn till flera, ibland motstridiga, intressen. Detta kan inverka på möjligheterna till utvecklingen av företaget. Speciellt för skärgårdsföretagare är också transportproblematiken. Tillgången till kommersiell och offentlig service är ett annat aktuellt problem.

Stöd inom Landsbygdsprogrammet

Tidigare stödprogram, före 2007, var i högre grad avgränsat till lantbruks- och trädgårdsföretag som antingen utvecklade primärproduktionen eller diversifierade företaget genom att starta upp andra verksamheter vid sidan om primärproduktionen. Under åren 1997-2006 beviljades cirka 8 miljoner kronor i olika former av stöd till ett 30-tal skärgårdsföretag i Stockholms län ur dåvarande motsvarighet till nuvarande Landsbygdsprogram. Då var såväl stödprocent som takbelopp per stödbeslut lägre än idag.

Att Landsbygdsprogrammets innevarande program-

period, 2007-2013, riktar sig till alla slags företag på landsbygden innebär många nya målgrupper. Sedan 2007 har Länsstyrelsen i Stockholm beviljat 232 stöd fördelade på; företagsstöd, projektstöd respektive stöd för kompetensutveckling. Ett 20-tal av dessa ärenden kan direkt relateras till skärgårdsföretag, där projektstöden indirekt påverkar ett avsevärt större antal företag. Bland annat har Länsstyrelsen beviljat ett par startstöd till nystartade skärgårdsjordbruk, vilka är de första startstöden i skärgården.

Investeringsstöden har fördelats på några lantbruksföretag men de flesta på tillverknings-, turist- och serviceföretag. Ett av Länsstyrelsens projektstöd "Öppen skärgård - året om" kvalificerade sig till finalen i uttagningen av årets landsbygdsprojekt.

Leader – UROSS

Leader betyder "Länkar mellan åtgärder för att utveckla landsbygdens ekonomi" och är en metod för lokalt utvecklingsarbete som bygger på samverkan och underifrånperspektiv. Skärgården ingår i leaderområdet UROSS, Utveckla Roslagen och Stockholms Skärgård. För mer information, kontakta verksamhetsledaren Susanne Ortmanns på telefon 076-2131810 eller gå in på webbsidan www.leader@uross.se

Kontakt till Länsstyrelsen

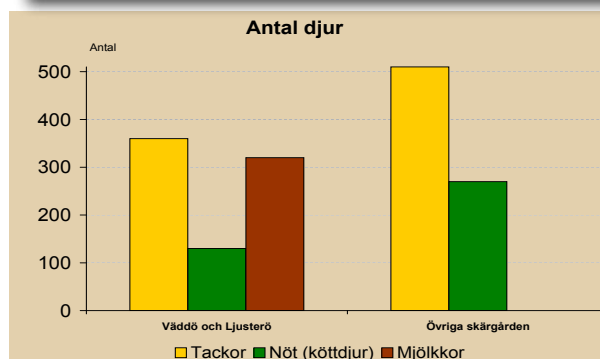
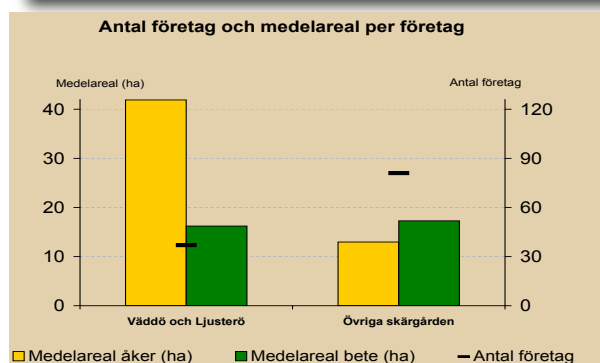
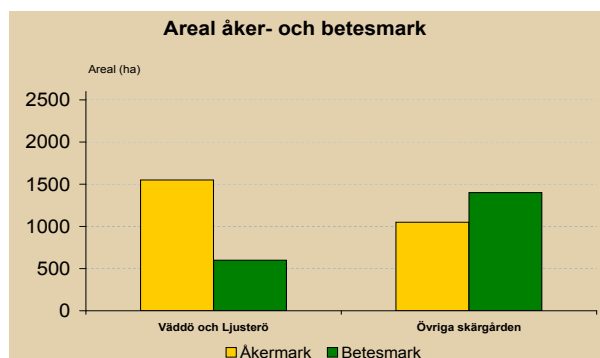
Har du planer för investeringar i företaget? Ta gärna kontakt med Lars Carlsson eller Anders Larsson för information om aktuella möjligheter att söka stöd.

Lars Carlsson

Omfördelning av budgetmedel till förädlingsstöd

Länsstyrelsen har fått in ett stort antal ansökningar om förädlingsstöd och budgeten för år 2009 är redan slut. För att Länsstyrelsen ska kunna fortsätta att bevilja angelägna ansökningar om förädlingsstöd har Jordbruksverket efter begäran från Länsstyrelsen omfördelat budgetmedel från år 2012 och 2013 till år 2009 och 2010. Nu finns det alltså åter medel tillgängliga för förädlingsstöd i Stockholms län för de närmaste åren. Eftersom det är stort intresse för förädlingsstöd i Stockholms län, medan intresset är mindre i vissa andra delar av landet, undersöker Länsstyrelsen även andra möjligheter att omfördela budgetmedel till förädlingsstöd för de sista åren i programperioden.

Sven-Erik Svensson

Studieresan till Galicien

I november reste 30 hel- och deltidbönder från Stockholmstrakten till Galicien i nordvästra Spanien för att studera ett urval av projekt från ett distrikt inom EU där man satsar stora resurser på landsbygdsutveckling.

Pilgrimssatsning

Under medeltiden, då även den Heliga Birgitta gjorde sin resa till Galicien, var intresset för att vallfärda hit stort. Då, liksom nu, var resans mål Galiciens centrum, Santiago de Compostela. Intresset för att ensam gå den långa sträckan till den gamla vallfärdsorten har åter ökat och blivit så populärt att över 100 000 människor per år genomför pilgrimsvandringen genom den vackra galiciska landbygden. Denna form av turism vill de lokala galiciska myndigheterna gynna. Det långsamma sättet att förflytta sig till fots gör att pilgrimen behöver mat och husrum under en lång tid. Myndigheterna har därför främjat och initierat uppbyggnad av gamla hus, kvarnar, stall, med mera för att erbjuda övernattningsplatser och mat och dryck längs den långa vallfärdsvägen genom Galicien.

Galiciens naturliga resurser

Galicien har fjordar rika på fisk och skaldjur och ett mildt kustklimat som tillåter att boskapen går ute året runt. Hög nederbörd gör att man aldrig har brist på vatten. Däremot är landskapet mycket kuperat vilket gör storleksrationaliseringar inom jordbruket svåra.

Samhällsomvandling

Ägarstrukturen i Galicien var så komplicerad att skiftesförhållandena i Dalarna framstår som enkla i jämförelse. I Galicien ägde varannan innevånare mark på landsbygden, fast få bodde kvar. Jordägarna ville varken sälja eller arrendera ut marken eftersom de ansåg att det var en säker tillgång. Resultatet blev att stora arealer, uppdelade på många små lotter, lämnades för fåfot och växte igen.

Myndigheterna har gjort stora insatser för att försöka lösa tillgången och efterfrågan av mark. På Internet har en marknadsplats för utarrendering av mark skapats, där både uthyrare och brukare kan annonsera. Genom att sammanföra brukare och jordägare och genom att garantera att arrendet betalas, sätta upp arrendevillkor med mera har myndigheterna gjort det mer attraktivt att upplåta mark till en arrendator. Målet var inte i första hand att intensivifiera jordbruket utan att de som brukade marken skulle få tillgång till större arealer och på det sättet få ett mer extensivt jordbruk.

Studiebesök

Vi hann med många studiebesök under de fem dagar-

Foto: Kristin Lundvall

na i Galicien. Första dagen besökte vi bland annat en stor familjeägd ekologisk mjölkgård som per år producerade cirka 1 miljon liter mjölk och 200 000 liter yoghurt. På grund av det fallande mjölkpriset hade familjen valt att även satsa på den mindre prispressade yoghurten. På gården fanns flera hundar vars främsta uppgift var att skydda korna mot angrepp av vargar. Ägaren tyckte dock att fallande priser på mjölk var ett mycket större hot mot företaget.

Södra Galicien har en intensiv grisproduktion. Produktionen är så intensiv att åkermarkens bördighet har minskat till följd av all tillförsel av svingödsel, vilken innehåller koppar och zink som i för höga koncentrationer påverkar växande gröda negativt. För att hitta lösningar på problemet har Coren, en av Spaniens största livsmedelsproducenter, byggt en pilotanläggning som separerar vattnet från gödseln. Den torra gödseln behandlas kemiskt och torkas, därefter kan den spridas på åkern.

Martin Codax var namnet på ett framgångsrikt vinföretag som vi besökte. Företaget var kooperativt ägt av cirka 2000 medlemmar. Odlarna, tillika medlemmarna, hade oftast odlingen som en bisyssla och den största odlaren hade inte mer än 6 hektar. I området odlades en lokal druvsort, Albarino, som tillsammans med de salta vindarna från Atlanten gav ett väldigt gott vitt vin.

Vi besökte även ett grönsakskooperativ som tog hand om lokalt odlade grönsaker för att paketera och sälja vidare produkterna. Även dessa odlare hade små arealer och odlingarna var i huvudsak en bisyssla. Konkurrensen från bland annat södra Spanien och Marocko hade blivit större med åren och många medlemmar slutade med sin odling, därför var man ganska pessimistisk inför framtiden. Liksom på mjölken är det stor prispress på grönsakerna. I affären kunde en förpackning sallad kosta sex gånger så mycket som priset grossisten betalade odlarna.

Andra företag som besöktes var till exempel ett som hade specialiserat sig på att föda upp en av Galiciens utrotningshotade lantraser, ett annat som skördade alger som torkades eller konserverades för att sedan

säljas som livsmedel och ett tredje som satsat forskningsmedel på att förbättra förädlingen av kastanjer och många andra positiva och engagerade företagare. Utmärkande för Galicien var att de hade många små företag. Om det berodde på att arbetslösheten var hög, över 15 procent, eller på deras företagskultur är svårt att avgöra efter vårt korta besök.

Resans arrangemang

Studieresan anordnades som en kompetensutvecklingsaktivitet inom Landsbygdsprogrammet. Trion Sören Pettersson, Kristin Lundvall och Jose Cao Calvo planerade, tolkade och guidade oss på denna resa. Vi som var med vill rikta ett stort tack till er som möjliggjorde denna resa, till en så spännande och vacker region i Europa. Att besöka en region och höra människornas idéer och se hur de använder sina EU-stöd är väldigt lärorikt. Får du som läst denna artikel i framtiden ett erbjudande

Foto: Kristin Lundvall

om en studieresa uppmanar jag dig att ta chansen och följa med!

Solveig Höglund
Lantbrukare

Närproducerat med omsorg & kvalitet - en lönsam affärsidé?

Under 2009 har det varit minst tre stora evenemang med fokus på närproducerad mat – ekologisk eller inte – men gemensamt för alla produkterna är att det är mat som är producerad på den svenska landsbygden – producerad av företagare som har en unik historia att berätta om sitt företagande, om ett recept eller om sig själva.

Årets stora evenemang

De tre stora evenemangen var den stora Eko-nordmässan i Göteborg i maj, Smaklustmässan i Tantolunden i Stockholm i augusti och nu senast Närproducerat på Elmia i Jönköping. I Göteborg var mässan riktad dels mot restauranger och småskaliga producenter, dels mot allmänheten. I Stockholm var det en manifestation för det svenska mathantverket som allmänheten bjöds in att delta i. De deltagande producentgrupperna hade möjlighet att samarbeta med en av Stockholms restauranger under mässtagarna och förhoppningsvis även i framtiden – under konceptet ambassadörsrestaurant. Det var också ett tillfälle för livsmedelsproducenterna att vidga sina nätverk och hitta nya samarbetspartners. Nu senast i Jönköping var det ett gyllene tillfälle för nya eller blivande företagare att förkovra sig i alla aspekter som ett eget företagande medför.

Affärsplanen – ett viktigt dokument

Ett av huvudbudskapen på Elmia var att en nedskrivna affärsplan är nödvändigt för ett lyckat företagande. Som företagare behöver du den när det gäller finansie-

ring av din verksamhet, både när det gäller lån hos bank eller Almi och när det gäller att söka företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet. Affärsplanen var även ett nyckelord när det gäller utveckling av en företagares produkter – vem vänder du dig till, vilken är din målgrupp, vad vill du sälja, hur tänker du producera dina varor eller tjänster, hur tänker du avsätta dina produkter och viktigast av allt vad blir vinsten? Är din idé lönsam och all möda värd?

Kvalitet kostar pengar!

Ett annat budskap under seminarierna på Elmia var att du som företagare ska erbjuda hög kvalitet och ta betalt för dina produkter från början. Introduktionserbjudanden och kombinationspris är ett utmärkt förstagångserbjudande. Däremot missgynnar ett lågt startpris följt av en rak prishöjning den fortsatta konsumtionen av dina produkter eller tjänster.

Kollegor, konkurrenter eller samarbetspartners?

Om landsbygden ska vara attraktiv är det viktigt att det finns många olika erbjudanden som kan attrahera besökare att ta sig dit. Då kan ett samarbete mellan dina grannar, kollegor och andra företagare i din bygd göra att ni blir starka tillsammans och har något attraktivt att erbjuda. Det kan gälla prenumerationslådor, gårdsbutiken, den lokala livsmedelsaffären, upplevelser och boende samt mer sällan förekommande evenemang som skördemarknad, julmarknad eller liknande.

Export - kanske mest av allt en kvalitetsstämpel

Under ett av seminarierna på Elmia berättade Jan-Anders Jarebrand från Jämtland att han säljer sin rabarbernektar, men även andra produkter, till lyxrestauranger och kungliga teaterns barer i Köpenhamn. Det framgår tydligt att det ger status att exportera. Även om det just nu också handlar om att danska företag får mycket mer för pengarna när de köper svenska produkter än om de hade köpt liknande produkter producerade på den danska landsbygden.

Kultur och specialevenemang är dragplåster

Kulturella evenemang och stora sportsbegivenheter kan få folk att resa långt och turista i flera dygn för att få en speciell upplevelse under ett par timmar. På nationellt plan står inkomsterna från de kulturella och sportsliga evenemangen för en liten andel medan resandet, boendet, förtäringen och shoppingen står för den största delen av intäkten. Se till att nyttja möjligheterna för marknadsföring av dina produkter och tjänster i samband med stora evenemang nära dig!

Visioner

Från flera håll uttrycks visioner om en ökad sysselsättning på den svenska landsbygden. Eldrimner, nationellt resurscentrum för svensk mathantverk, tror på att antalet mathantverkare ökar från 1000 år 2007 till 10 000 år 2017. Jordbruksminister Eskil Erlandsson har en vision om att mathantverk och turism tillsammans ska skapa 10 000 nya jobb på den svenska landsbygden under de kommande fyra åren. Denna vision heter Sverige – det nya matlandet. Inom arbetet med visionen utarbetas en grafisk profil och en webbplats, som ska vara tillgänglig för alla aktörer, och som bidrar till att uppnå denna vision.

Kontakta dina blivande kollegor

Ta kontakt med kollegor som du uppfattar som förebilder inom branschen – gör studiebesök eller prova att arbeta där, hyr in dig i ett provkök/utvecklingskök innan du investerar hemma och ta hjälp om du inte tycker att du mår med uppgiften – köp till exempel in bokföringstjänst, städning eller marknadsföring.

Inspiration, kompetensutveckling och ekonomiskt stöd

Går du med en gammal dröm eller en nykläckt ide? Det finns många möjligheter att förverkliga dessa. Eldrimner är ett nationellt resurscentrum för mathantverk som erbjuder gedigna utbildningar i mathantverk. Inom Landsbygdsprogrammet finns också många erbjudanden om inspirationskurser och mer grund-

läggande kurser i till exempel affärsplanering, marknadsföring med mera. Just nu pågår även ett arbete för att identifiera behoven för kompetensutveckling hos existerande och kommande livsmedelsproducenter på landsbygden i Mälardalenregionen. Det finns även möjlighet till specialdesignade utbildningspaket, som just ditt företag kan ta del av. Dessa utbildningar finansieras huvudsakligen inom Socialfondens program.

Hos Länsstyrelsen kan du ansöka om företagsstöd och hos Almi kan det vara möjligt att låna pengar till en del av investeringen.

Krängliga regelverk

Efter en EU-anpassning av livsmedelslagstiftningen har regelverket blivit lite enklare men olika myndigheter arbetar på fler förenklingar. Branchriktlinjer som är granskade av Livsmedelsverket ska göra det enklare att beskriva och dokumentera sin verksamhet. Eldrimner är en viktig aktör i det arbete som rör den småskaliga livsmedelsproduktionen.

Företagsformen – din säkerhet

Det kan vara oerhört nyttigt att tänka över vilken företagsform som passar bäst till din affärsidé. Vilken försäkring har du och ditt företagande – får en misslyckad affär också konsekvens för din familj?

Låt dig inspireras!

Flera mässor och andra evenemang är under planering. Eko-Nordmässan i Göteborg kommer igen och Närproducerat på Elmia har redan satt datum för nästa år - hitta dessa. Ta tillfället i akt och åk i väg och låt dig inspireras till utveckling i ditt företagande.

Mette Kjöbek Petersen

Foto: Mette Kjöbek Petersen

Kompetensutveckling för företagare på landsbygden i Stockholms län

Aktiviteterna

Länsstyrelsen har upphandlat aktiviteter från olika rådgivningsorganisationer. **Det är därför viktigt att du uppmärksammar det namn och telefonnummer som är angivet vid just den aktivitet du önskar att ta del av. Efter sista anmälningdatum är din anmälan bindande!** Landsbygdsprogrammet för Sverige år 2007-2013 har fokus på företagens lönsamhet och deras konkurrenskraft. Länsstyrelsen har bestämt att för kompetensutveckling inom området företagsutveckling ska en deltagaravgift tas ut. Även inom andra områden kan en avgift tas ut. Det kommer att anges i annonsen när deltagaravgift tas ut. En stor del av aktiviteten bekostas dock inom Landsbygdsprogrammet som finansieras av EU och Svenska staten.

Vi hoppas att du som företagare på landsbygden kan utveckla ditt företagande genom att delta i en eller flera aktiviteter som finns på de följande sidorna. Har du önskemål om andra aktiviteter är du välkommen till att kontakta Mette Kjörbek Petersen på telefon eller mette.kjörbekpetersen@lansstyrelsen.se.

Mette Kjörbek Petersen

Företagsutveckling

Rådgivningscheck

Känner du ett behov av att diskutera ideer till utveckling av ditt företagande med en rådgivare? Det är fortfarande möjligt att få en rådgivningscheck, om dina planer för utvecklingen i ditt företag är förenligt med Landsbygdsprogrammet för Sverige 2007-2013.

Intresseanmälan

För att få en rådgivningscheck ska du fylla i en blankett och beskriva ditt behov av rådgivning i korthet. Rådgivningschecken får du först när du har skickat en ifylld blankett till Länsstyrelsen.

Kontakta Mette Kjörbek Petersen på telefon eller mette.kjörbekpetersen@lansstyrelsen.se för rekvisitering av blankett till anmälan av ditt intresse.

Enskild rådgivning

Funderar du på att utveckla ditt företag med nya verksamhetsgrenar eller satsa inom den befintliga verksamheten?

SorPet kan hjälpa dig att gå igenom affärsplanen, ser över och ge synpunkter på ekonomi och kalkyler, ge tips på vilka bidragsmöjligheter som finns för projektet och hjälpa till med att knyta kontakter med andra som gör liknande projekt eller byggnationer.

Rådgivningen är kraftigt subventionerad av Landsbygdsprogrammet och du betalar endast 25 procent av kostnaden. Boka en tid för enskild rådgivning hos Sören Pettersson, SORPET, 070 - 300 08 44.

Utveckla din djurproduktion

Du som är producent av grisar, hästar, kor, får, kycklingar eller annat djurslag har nu chansen att få ett besök av en företagsrådgivare från HS Konsult. Rådgivaren kan vara bollplank när du funderar på utvecklingen av din djurproduktion.

Det kan handla om en planerad utbyggnad, ändrad produktionsinriktning eller en åtgärdsplan för att höja lönsamheten. Du kanske vill utreda samverkansmöjligheter med andra företag eller förbättra arbetsorganisationen i företaget. Eller funderar du på att förädla dina produkter under eget varumärke och skapa nya säljkanaler mot konsument?

Rådgivningen är kraftigt subventionerad av Landsbygdsprogrammet. Du betalar endast 750 kronor exklusive moms per rådgivning. Ring HS Konsult och diskutera din affärsidé med en husdjursrådgivare, 018-56 04 00.

Affärsplanering för hästföretagare

Varje beslut, nysatsning eller förändring påverkar hur det går för din verksamhet. Många gånger tvingas du fatta beslut som du inte förutsett. Att ta fram en affärsplan för verksamheten och ta kontroll över de strategiska besluten ger en bättre möjlighet att kunna påverka företags utveckling.

Ramböll Management erbjuder en fyradagars kurs i affärsplanering och strategisk utveckling. Kursen riktar sig speciellt till hästföretagare. Här får du lära dig praktiskt hur du kan använda lätt tillgänglig information och verktyg för att kunna ge dig större trygghet i dina beslut. Kursinnehållet är uppdelat i två separata delar, en teoretisk del och en praktisk del där företagaren får lära sig att använda de verktyg som den teoretiska delen avser ge. I det praktiska momentet ges möjlighet till att arbeta med verktygen och teorin på den egna verksamheten.

Tid: Teori den 18 och 26 januari 2010 och praktisk övningar den 24 och 25 februari, alla dagar kl. 9.00 - 15.00.

Deltagaravgift: 1 600 kr exklusive moms. Kursmaterial ingår. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Plats: Krukmakargatan 21, Stockholm (Södermalm, T-station Mariatorget).

Anmälan: senast den 8 januari till Henrik Borg, 08-562 494 66, eller till stockholm@r-m.com ange namn, adress, personnummer, telefonnummer samt eventuellt behov av P-plats till Ramböll Management,

Foto: Rose-Mari Åkerström

Att bygga för häst

Går du i tankar i att bygga nytt stall. Kom med på denna dag som avslutas med studiebesök i stallarna där kursen hålls.

Tid: preliminärt, en dag i slutet av januari kl. 09.00-16.00.

Intresseanmälan och frågor: Åsa Pettersson 08 - 785 49 32. Senast den 15 januari 2010.

Deltagaravgift: 350 kronor exklusive moms. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Hur säljer du ditt lammkött?

Lammslakten är för många producenter ett problem genom att flera större slakterier lagt ner i området, transporterna blir långa och kraven på storskalighet och volymer ökar.

Kursen är för lammproducenter som vill veta mer om lammmarknaden, hur man kan lösa slakten på ett bra sätt och utveckla en lönsam lammproduktion.

Tid: den 2 februari kl. 9.30-16.00

Plats: Skebo Herrgård, Skebobruk.

Deltagaravgift: 500 kronor exklusive moms. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Anmälan: senast den 19 januari till HS Konsult, 018-56 04 00 eller hskonsult@hush.se. Företagare från landsbygden i Stockholms län har företräde.

Information: kontakta Stina Stabo, 018-56 04 19.

Kurs i tovning

Målet med denna grundkurs är att upptäcka möjligheterna att skapa med ull och tovning. Förutom fördjupad ullkännedom ger kursen en introduktion i både två- och tredimensionell tovning.

Kursen är en blandning av praktiskt arbete och teoretiska avsnitt. Vi prövar färgning, filtnål, rull-, kast- och gnuggteknik, olika typer av mönster, äkta fuskfäll, former på skumplast m m. En inspirerande utställning finns att se!

Målgrupp: I första hand företagare eller blivande företagare på landsbygden som vill få lönsamhet i en egen produktion av ullprodukter.

Tid: 28 - 29 januari 2010, kl 10 - 17.

Plats: Estuna bygdegård, Norrtälje

Deltagaravgift: 800 kronor exklusive moms. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Materialavgift: cirka 300 kronor exklusive moms.

Anmälan: senast den 15 januari till Annette Stolpe, 08 - 785 49 25 eller annette.stolpe@lansstyrelsen.se

Information: kontakta Åsa Pettersson, 08-785 49 32.

Studieresa till småskaliga slakterier

En 3-dagars studieresa till framgångsrika småskaliga slakterier i västra Sverige och ev. Norge planeras med genomförande under första halvåret 2010. Det ska även bli en möjlighet till ett pass med praktiskt arbete på en eller flera av besöksplatserna.

Deltagaravgift för resan kommer att bli cirka 1 000 kronor exklusive moms. Planeringen är ännu inte klar, men du kan redan nu anmäla ditt deltagandeintresse till Mette Kjobek Petersen, 08-785 41 97 eller mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se

Mjölföretagare i Mälardalen

Projektet *Mjölföretagare i Mälardalen* har stöd från Landsbygdsprogrammet. Projektet drivs av LRF i Mälardalen i samarbete med Svenska Husdjur, LRF Konsult, Arla, Milko och GefleOrtens Mejeri. Kontakta Maria Mehlqvist, LRF Mälardalen om du vill veta mera.

Anmälan till nedanstående aktiviteter görs till LRF Mälardalen, malardalen@lrf.se eller 0171 - 41 76 34.

Ledarskapsutbildning

Kursen omfattar 4 kurstillfällen och erbjuds till mjölföretagare i Stockholms, Uppsala och Västmanlands län.

Tid: den 2 och 16 februari 2010. Datum för kursdag 3 och 4 bestäms vid det andra kurstillfället.

Plats: Viktoria Hotell och konferens i Uppsala. Platsen kan komma att ändras beroende på deltagarna.

Deltagaravgift: 1 500 kronor per företag, exklusive moms och kostnad för mat och kaffe. Utbildningen genomförs av LRF Mälardalen, Svenska Husdjur och LRF Konsult och är en del av projektet Mjölföretagare i Mälardalen.

Anmälan: senast 18 januari 2010 - se ovan.

Besök en demonstrationsgård!

Du som funderar på att bygga kan nu besöka någon av *Mjölprojektets* tre demonstrationsgårdar. Du kan prova att arbeta under en dag för att få inblick i hur olika byggnadslösningar fungerar. Besöket kostar 1 500 kronor exklusive moms per företag. För anmälan och mer information kontakta Maria Mehlqvist, LRF Mälardalen, 0171 - 41 76 43 eller maria.mehlqvist@lrf.se.

Gårdscoachning

Gårdscoachning är för mjölföretagare som står inför en generationsväxling, någon form av utveckling eller förändring i företaget. Du betalar 30 procent av kostnaden för coachning och rådgivning. Kontakta företagacoach Folke Brinckmann för tidsbokning, folke.brinckmann@lrf.se eller 0171 - 41 76 55.

Ekologisk produktion Enskild rådgivning

Grönsaksodling på friland

Det finns möjlighet till rådgivning om yrkesmässig ekologisk grönsaksodling.

Elisabeth Ögren, Länsstyrelsen i Västmanland, telefon 070 - 325 38 12.

Frukt- och bärproduktion

För dig som odlar ekologisk eller tänker lägga om till ekologisk frukt- och bärproduktion finns möjlighet till rådgivning. Det finns även möjlighet till en fältvandring eller kursaktivitet under året. Kontakta rådgivarna om du har önskemål till aktiviteter.

Fruktsupport, Malin Engström, 076 - 812 93 52 eller fruktsupport@euromail.se

Kirsten Jensen, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 070-571 53 51, 0501-60 58 04 eller kirsten.jensen@lansstyrelsen.se

Fjäderfäproduktion

För dig som tänker att utöka den ekologiska produktionen eller lägga om till ekologisk fjäderfäproduktion finns möjlighet till rådgivning hos **Åsa Odelros**, 0706 - 97 66 11 eller 0291 - 610 41.

Ekologisk äggproduktion

Konsumenterna efterfrågar ekologiska ägg och många ekologiska äggproducenter utökar sin produktion. Det kan också vara intressant att ställa om från frigående till ekologisk produktion eller starta nyproduktion.

Denna kursdag ger dig svar på de flesta frågor kring regelverk, byggnader, skötsel och marknad och om ekologisk äggproduktion är något att satsa på?

Kursen ger information om ekologisk produktion i dagsläget, regelverk för ekologisk produktion, KRAVS regler och EU-förordningen, hönans foderbehov, uppfödning, skötsel och byggnader samt marknad och ekonomi. Åsa Odelros, rådgivare i ekologisk fjäderfäproduktion är kursledare.

Anita Avén som driver fruktodlingen Märsö gård utanför Enköping har hönor över sommarhalvåret, då fruktodlingarna är en del av rastgården. Anita berättar om sin affärsidé.

Tid: den 28 januari på Loftet i Flen eller den 11 februari på Skillebyholm i Järna. Både dagar kl. 13.30-18.00.

Anmälan: senast den 25 januari respektive 8 februari till Malin Nilsson, 0155 - 26 40 23 eller malin.nilsson@lansstyrelsen.se. Ange namn och personnummer vid anmälan. Kursen är kostnadsfri.

Greppa Näringen

Enskild rådgivning

Du som är lantbrukare och är medlem av projektet *Greppa Näringen* har möjlighet till kostnadsfri rådgivning.

Greppa Näringen är en stor samordnad satsning för att minska näringsförlusterna från växtodling och djurhållning. Genom Greppa Näringen kan du få individuell rådgivning om t.ex. kväve- och fosforstrategier, växtskyddshantering, kontroll av foderstater, markpackning och mycket mera. Totalt erbjuds ca 15 olika "rådgivningsmoduler" och rådgivningen skräddarsys efter behovet på just din gård.

Länsstyrelsen har upphandlat rådgivning med tre olika aktörer. Du är välkommen att kontakta rådgivarna direkt eller Cecilia Norén, cecilia.noren@lansstyrelsen.se. Rådgivningen finansieras genom landsbygdsprogrammet och är kostnadsfri för dig som är ansluten till Greppa Näringen.

Rådgivare

SorPet, Sören Pettersson, 0156 - 202 45 eller 070 - 30 00 844.

Associera Rådgivning, Wijnand Koker, 08 - 551 507 41 eller 08 - 551 572 21.

HS Konsult, Johan F Andersson, 018 - 56 04 24.

Foto: Mette Kjöbek Petersen

Rådgivning till trädgårdsföretag

Det finns möjlighet till kostnadsfri rådgivning om minskad och säkrare hantering av bekämpningsmedel och optimerad användning av växtnäring.

Monica Konsult, Monica Borg Ohlson, 0220 - 408 18 eller 070 - 645 59 98. Rådgivning riktas framför till odlare av kruk- och utplanteringsväxter.

Turism och småskalig livsmedelsproduktion

Bygga för livsmedelsförädling

Endagskurser på flera platser i Mälardalen planeras för att ge grundläggande kunskaper om vad du behöver tänka på i samband med byggnation av en förädlingslokal. Kursen ger praktiska tips om bland annat ekonomi, byggplanering, egenkontrollprogram och vilka tillstånd som krävs för småskalig livsmedelsförädling.

Det ingår också en individuell uppföljning för de deltagare som så önskar. Planeringen är ännu inte klar, men du kan redan nu anmäla ditt deltagandeintresse till Mette Kjöbek Petersen, 08 - 785 41 97 eller mette.kjobekpetersen@lansstyrelsen.se

Grundkurs i livsmedelshygien

Säker mat är ett gemensamt ansvar för alla som på något sätt hanterar eller serverar mat. De som arbetar kommersiellt med mat; produktion/tillagning, servering, försäljning mm, lyder under livsmedelslagen som ställer kvar på att all personal ska utbildas i livsmedelshygien.

Under kursen diskuteras matförgiftning, som är ett stort problem, smitta, smittkällor, personlig hygien. Vidare ingår lagstiftning och tillsyn, ansvar, spårbarhet, egenkontroll och HACCP baserad egenkontroll.

Tid: den 9 och 16 november 2009 kl 9.30 - 15.30 samt hemuppgift mellan kursdagarna.

Plats: Meddelas senare

Deltagaravgift: 800 kronor exklusive moms. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Anmälan: senast 23 oktober till Hushållningssällskapet, 018 - 56 04 00 eller hskonsult@hush.se. Företagare från landsbygden i Stockholms län har företräde. För mer info kontakta Karin Wiberg på telefon 018 - 56 04 38.

Livsmedelsteknik

- från blomma till burk

Kvalitetssäkring och hanteringen, vad säger lagen? Bihuseyn, egenkontroll, Sigill/KRAV och produktutveckling.

Tid: preliminärt datum 20 februari.

Plats: Enköping.

Anmälan: Senast den 15 februari till LRF Mälardalen, mälardalen@lrf.se eller telefon 0171 - 41 76 34.

Information: Lotta Fabricius Kristiansen, 070 - 735 28 58 eller lotta.fabricius@apinordica.se

Företagsutveckling i mikroföretag

Företagsakademin erbjuder kurser för dig och dina medarbetare.
Se på www.foretagsakademin.se

Sälj direkt till konsument

En kursdag som vänder sig till dig som säljer direkt till konsument, så som på Bondens Marknad, mässor, butiksdemon eller i gårdsbutik. Det räcker inte att ha de bästa produkterna man måste också förmedla detta. Kursen ger bland annat praktiska tips om effektiv marknadsföring och kundkommunikation som hjälper dig att nå ut och att sälja mer.

Tid: den 23 februari 2010 kl 9 - 16, Södra Stockholm.

Deltagaravgift: 500 kronor exklusive moms. Kostnad för mat och kaffe tillkommer.

Anmälan: senast den 9 februari till HS Konsult, 018 - 56 04 00 eller hskonsult@hush.se. Företagare från landsbygden i Stockholms län har företräde.

Information: Ylva Åkerfeldt, 018 - 56 04 38.

Foto: Mette Kjöbek Petersen

Affärsplanering för småskaliga livsmedelsproducenter

Varje beslut, nysatsning eller förändring påverkar hur det går för din verksamhet. Många gånger tvingas du fatta beslut som du inte förutsett. Att ta fram en affärsplan för verksamheten och ta kontroll över de strategiska besluten ger en bättre möjlighet att kunna påverka företags utveckling.

Ramböll Management erbjuder en fyradagars kurs i affärsplanering och strategisk utveckling. Kursen riktar sig speciellt till dig som är livsmedelsproducent på landsbygden. Här får du lära dig praktiskt hur du kan använda lätt tillgänglig information och verktyg för att kunna ge dig större trygghet i dina beslut. Kursinnehållet är uppdelat i två separata delar, en teoretisk del och en praktisk del där du som företagare får lära dig att använda de verktyg som den teoretiska delen avser ge. I det praktiska momentet ges möjlighet till att arbeta med verktygen och teorin på den egna verksamheten.

Tid: Teori den 13 och 20 januari 2010 och praktisk övning- ar den 17 och 18 februari 2010. Alla dagar kl. 9.00 - 15.00.

Deltagaravgift: 1 600 kr exklusive moms. Kursmaterial ingår. Kostnad för lunch och kaffe tillkommer.

Plats: Krukmakargatan 21, Stockholm (Södermalm, T-station Mariatorget).

Anmälan: senast 20 december till Henrik Borg, 08-562 494 66, eller till stockholm@r-m.com ange namn, adress, personnummer, telefonnummer samt eventuellt behov av P-plats till Ramböll Management, 08 - 568 494 40 eller stockholm@r-m.com.

Förprovning av djurstallar

Kom ihåg att förpröva ditt stall innan du börjar bygga. Sedan årsskiftet handläggs och beslutas förprovningssökningar av Länsveterinärenheten.

Kontaktpersoner är: Lena Andersson Webrink, telefon 08-785 49 36; e-post: lena.webrink@lansstyrelsen.se, Elin Agnvall, 08-785 43 90; e-post: elin.agnvall@lansstyrelsen.se, Agneta Hermansson, 08-785 43 83; e-post: agneta.hermansson@lansstyrelsen.se

Adressändringar

Om du har ändringar till din adress eller vill anmäla intresse för ett elektronisk utskick av kursinformation ber vi dig i första hand skriva till Landsbygdsutveckling.stockholm@lansstyrelsen.se så att informationen blir korrekt införd. Har du inte e-post är du såklart välkommen att ringa till oss.

Annette Stolpe

Mette Kjöbek Petersen

LantbruksInfo ges ut inom Landsbygdsprogrammet för Sverige år 2007-2013

Lantbruksenheten:

Geber Ulrika	Lantbruksdirektör	785 49 07
Alfredius Hanna	Fältkontroller	785 49 18
Appeltoft Viveka	Ansvarig för gårdsstöd, Samordnare av SAM	785 49 33
Berry Ylva	Fältkontroller	785 49 40
Carlsson Cathrine	Ansvarig för återkrav, SAM-handläggning	785 49 44
Carlsson Lars	Företagsstöd, Projektstöd, Startstöd	785 49 28
Florman Anna-Karin	SAM-handläggning, Husdjur	785 42 37
Hammarbäck Peter	Åtagandeplaner betesmarker, Utvald miljö	785 49 01
Joelsson Karin	SAM-handläggning, Fältkontroller, LantbruksInfo	785 42 93
Kjöbek Petersen Mette	Ansvarig för kompetensutveckling, LantbruksInfo	785 41 97
Kullberg Karin	Fältkontroller	785 49 02
Lantto Nicklas	Utbetalning företags- och projektstöd	785 49 09
Larsson Anders	Företagsstöd, Projektstöd, Startstöd	785 49 14
Lenmo Emma	SAM-handläggning, Kartfrågor, Fältkontroller	785 49 12
Liljander Paulina	SAM-handläggning, Fältkontroller	785 53 21
Nigell Richter Kristina	Ansvarig för miljöstöd, SAM-handläggning	785 49 19
Norén Cecilia	Bifrågor, Stallgödselfrågor, Greppa Näringen, SAM-handläggning	785 49 11
Olsson Karin	Fältkontroller	785 44 09
Pettersson Åsa	Kompetensutveckling	785 49 32
Stolpe Annette	Registrator	785 49 25
Strömberg Maria	SAM-handläggning, Återkrav	785 49 38
Ståhle Sofia	Leader, SAM-handläggning	785 49 18
Svensson Sven-Erik	Fastighetsfrågor och planering, Företagsstöd, Projektstöd	785 49 04
Tykesson Johannes	Kontrollansvarig, SAM Internet	785 49 20
Wallenberg Peter	Vattenhushållning, Våtmarker	785 49 31
Williamsson Hanna	Kompetensutveckling, Åtagandeplaner betesmark, Utvald miljö	785 49 13
Åkerström Rose-Mari	SAM-handläggning, Tvärvillkor, LantbruksInfo	785 49 37